ज.भ.शि.प्र.मंडळाचे,

कला,विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय,

शिवाजीनगर, गढी.

बी. ए. प्रथम वर्ष- पेपर - II

विषय:- गद्य-पद्य व उपयोजित मराठी

प्रा. रमेश बाबासाहेब रिंगणे (सहाय्यक प्राध्यापक)

मराठी विभाग

❖ शेवटचे कीर्तन - संत गाडगेबाबा

समाजातील अज्ञान, अंधश्रद्धा, भोळया समजुती, अनिष्ट रूढी-परंपरा दूर करण्यासाठी त्यांनी आपले पूर्ण आयुष्य वेचले. यासाठी त्यांनी कीर्तनाच्या मार्गाचा अवलंब केला. आपल्या कीर्तनात ते श्रोत्यांनाच विविध प्रश्न विचारून त्यांना त्यांच्या अज्ञानाची, दुर्गुण व दोषांची जाणीव करून देत असत. त्यांचे उपदेशही साधे, सोपे असत. चोरी करू नका, सावकाराकडून कर्ज काढू नका, व्यसनांच्या आहारी जाऊ नका, देवा-धर्माच्या नावाखाली प्राण्यांची हत्या करू नका, जातिभेद व अस्पृश्यता पाळू नका असे ते आपल्या कीर्तनातून सांगत. देव दगडात नसून तो माणसांत आहे हे त्यांनी सर्वसामान्यांच्या मनावर ठसविण्याचा प्रयत्न केला.

❖ शेवटचे कीर्तन - संत गाडगेबाबा

ते संत तुकाराम महाराजांना आपले गुरू मानीत. ‘मी कोणाचा गुरू नाही, मला कोणी शिष्य नाही’ असे ते कायम म्हणत. आपले विचार साध्या भोळ्या लोकांना समजण्यासाठी ते ग्रामीण भाषेचा (प्रामुख्याने वऱ्हाडी बोलीचा) उपयोग करत असत. गाडगेबाबांनी संत तुकारामांच्या नेमक्या अभंगांचा मुबलक वापरही वेळोवेळी केला. ‘देवभोळ्या माणसापासून ते नास्तिकापर्यंत, कोणत्याही वयोगटातील लोकांना गाडगेबाबा आपल्या कीर्तनात सहजपणे गुंतवून ठेवत, आपले तत्त्वज्ञान पटवून देत. त्यांच्या कीर्तनाचे शब्दचित्र उभे करणे माझ्या ताकदीबाहेरचे काम आहे .’ असे उद्गार बाबांचे चरित्रकार प्रबोधनकार ठाकरे यांनी काढले होते.

❖ शेवटचे कीर्तन - संत गाडगेबाबा

त्यांचे हे शेवटचे कीर्तनही असेच प्रभावी ठरले.

देव शोधावयाशी गेलो देव होऊनी ठेलो! हा संत तुकाराम यांचा अनुभव कथन केला आहे. संत व सुधारक या दोन्हीही वृत्ती गाडगेमहाराजांत होत्या. तुकारामांप्रमाणे ठणकावून सत्य सांगण्याचे धैर्य बाबांमध्ये होते. जनसंपर्क होता. समाजाचा अर्धा भाग जो स्त्रिया व अतिशूद्र या सर्वांना व सुशिक्षित समाजथरातील जे येतील अशा स्त्रीपुरुषांना एकत्र बसवून, म्हणजे भेदाभेद, स्पृश्यास्पृश्यता संपूर्ण बाजूस घालवून हरिभक्तीचा रस चाखण्यास सर्व वर्गातील, सर्व थरातील बायाबापडी, श्रीमंत व गरीब वगैरे सर्व एकत्र होत. बाबांची कीर्तने एकल्यानंतर तुकाराम व जोतीबाची शिकवण लोकांप्रत वाहात आहे.

गाडगेबाबांचे शेवटचें कीर्तन (गो.नी. दांडेकर)

गद्य विभाग

देशाचे भवितव्य - डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर.

लोकभाषा हीच ज्ञानभाषा - यशवंतराव चव्हाण.

कोवळे मरण - भालचंद्र नेमाडे

ठिणगी - रामराय झुंजारे

भूक - महादेव गायकवाड

पद्य विभाग

निर्झरास – बालकवी

गिरिशिखरें, वनमालाही दरीदरी घुमवित येई !
कडयावरुनि घेऊन उडया खेळ लतावलयीं फुगडया.
घे लोळण खडकावरती, फिर गरगर अंगाभंवतीं |

विलोभनीय निसर्ग सौंदर्याचे प्रत्ययकारी चित्रण बालकवी करतात

पद्य विभाग

कुळंबिन - जोतिबा फुले

नव महाराष्ट्रगीत - सुरेश भट

आई - ग्रेस

गिरोबा - वीरधवल परव

मल्टी लुटालुटीचा झिंग लपालपा - अरूण काळे

बिरसा मुंडा - भुंजग मेश्राम

पद्य विभाग

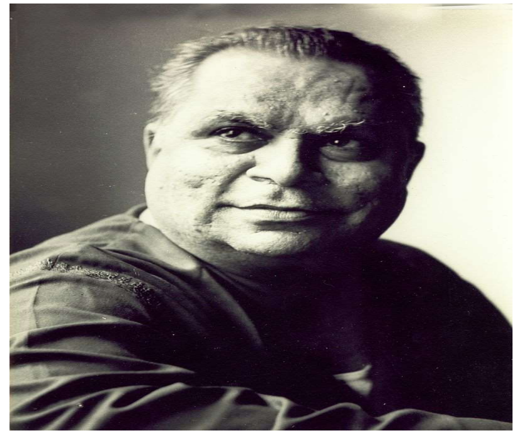

नव महाराष्ट्रगीत - सुरेश भट

सुरेश भट हे मराठीतील एक सुप्रसिद्ध कवी होते. त्यांनी मराठी भाषेत गझल हा काव्यप्रकार रुजवला. त्यामुळे त्यांना 'गझल सम्राट' असे मानाने संबोधले जाते.

लाभले आम्हास भाग्य बोलतो मराठी
जाहले खरेच धन्य ऐकतो मराठी
धर्म, पंथ, जात एक जाणतो मराठी
एवढ्या जगत माय मानतो मराठी.

पद्य विभाग

गुणवत्तेचा निकष - संभाजी सावळकर

ग्लोबल मेंदीची नक्षी - अजीम नवाजी राही

बाप - संजय आघाव

काय असते प्रेम - प्रतीक्षा गायकवाड

उपयोजित मराठी

घोषवाक्य

(सामाजिक, राजकीय, पर्यावरण, सांस्कृतिक)

संवादलेखन

जाहिरात लेखन

प्रा. रमेश बाबासाहेब रिंगणे (सहाय्यक प्राध्यापक) मराठी विभाग

Sohohindi.in
धन्यवाद